

Beschrijving Erfgoedrasen Klaver

Rode Klaver

De rode klaver is een overblijvend kruid uit de vlinderbloemenfamilie (Leguminosae ofwel Fabaceae). De rode klaver komt in het wild voor in heel Europa en in noordelijk en Centraal-Azië; zuidelijk vanaf het Middellands Zeegebied tot aan de Noordpoolcirkel. De rode klaver heeft zich ook in Noord-Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland gevestigd.

Rode klaver werd vroeger veel gebruikt als voedergewas en komt weer meer in de belangstelling voor de ecologische landbouw. Hij wordt wel geteeld als stoppelgewas, dat wil zeggen dat de rode klaver in maart en april onder graan gezaaid wordt en na de oogst van het graan verder groeit. Rode klaver heeft een zeer laag blauwzuurgehalte. Er zijn zowel diploïde als tetraploïde rassen. De tetraploïde rassen zijn goed wintervast, de diploïde minder.

Bron: <https://nl.wikipedia.org>.

Dit zaad staat onder volledige controle van de N.A.K.

De Inlandse rode klaver verdient in het algemeen de voorkeur, omdat ze naast een voldoende wintervastheid een flink stoppelgewas en een goede tweede snede geeft. Dit geldt in zeer sterke mate voor de zand- en dalgronden.

Tussen de Nederlandse landrassen bestaan geen grote verschillen. Roosendaalse en Groninger bloeien iets vroeger en voldoen op sommige zandgronden beter dan Maasklaver. Groninger is iets beter wintervast dan de klaver uit de zuidelijke provinciën.

Zaad van landrassen, geteeld binnen de door de Rijksc commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst aangewezen landrasgebieden, wordt door de N.A.K. van blauwe certificaten voorzien.

Zaad van de landrassen, geteeld buiten de daarvoor aangewezen landrasgebieden, wordt als Inlandse rode klaver gekeurd en voorzien van groene certificaten, mits de herkomst met certificaat kan worden aangetoond. Staat de herkomst niet vast, dan wordt de klaver aangeduid met „In Nederland geteelde rode klaver“.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1954.

Rassen

Groninger Rode klaver

Landras. Natuurlijke selectie uit Roosendaalse rode klaver. 1924 en 1930.

Zaaizaad wordt o.a. in het verkeer pebracht door: Dr R. J. Mansholt's Veredelingsbedrijf N.V., Westpolder; Fa G. Geertsema, Gronineen: N.V., H. Mommersteeg, Vlijmen en Barenbrug's Zaadhandel N.V., Arnhem.

Goed wintervast. Zeer geschikt voor kleigrond en zandgrond.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1938.

The Groninger red clover originated from Roosendaal red clover purchased in 1924 and propagated year after year in the north of Groningen on sea silt and in a ruder climate than its native habitat. The severe winter of 1928/29 greatly contributed to improve the winter hardiness of this clover in comparison to the initial material . Afterwards a few severe winters have contributed to the maintenance of the winter hardiness.

In other respects too continuous growing on sea-silt soils has allowed natural selection to operate .

The seed production of this local variety is, however, limited . As sandy soils are better suited to the production of clover seed than sea silt, it would be desirable to extend the area of the Groninger red clover to the three northern provinces of the Netherlands, thus including lighter soils in the seed-growing zone.

Bron: The origin of Groninger Red Clover and the possibilities of extending its seed yield and seed production. Mededelingen van de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor landbouwzaden en aardappelpootgoed 8 (1951) : 18-20.

Rode Maasklaver

Landras.

Zaaizaad wordt o. a. in het verkeer gebracht door: C.I.V., Rotterdam; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick; Centraal Bureau. Rotterdam; Ned. Heidemaatscappij, Arnhem; Kon. Kweekbedrijf en Zaadhandel D. J. van der Have, Kapelle-Biezeling; N.V. H. Mommersteeg, Vlijmen en Barenbrug's Zaadhandel N.V., Arnhem.

Voldoet zeer goed op kleigrond en is verder ook goed op zandgrond. Tussen de partijen bestaan wel verschillen in grootte van het blad en in bloeitijd. Komt in de regel wat later in bloei dan de andere landrassen.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1954.

De Maaskantse rode klaver was een landras dat van nature voorkwam in deze streek. Het was van hoge kwaliteit en geschikt als handelszaad voor heel Nederland. Huisselingse boeren waren gespecialiseerd in de teelt en de handel erin. De teelt en het schoningsproces waren zeer arbeidsintensief, maar er was ook veel geld mee te verdienen. Het is een tweejarig gewas dat werd gezaaid in het najaar of in de winter, direct op de sneeuw tussen de rogge of wintertarwe. Bij de volgende oogst kwam het klavergewas tussen de stoppels te voorschijn. Het jaar daarop werd de eerste snede geoogst als klaverhooi voor de paarden. Na de tweede bloei werd er nog eens gehooid, echter nu als 'handelszaad'.

Na het drogen werd het hooi in de schuur bewaard en bij echt winterweer gedorst. Het zaadkaf dat overbleef werd door een zogenaamde wringer gedraaid en met een kafmolen gescheiden van het blote zaad. Zwaar, stoffig en ongezond werk, dat echter werd beloond met 250 kg schoon klaverzaad per ha, dat soms wel tien gulden per kilogram opbracht. Hierbij waren een tweetal Huisselingse boeren, Bertus de Bruijn en Marinus van den Heuvel, tussenpersonen bij de verkoop. Ze gingen met de genomen monsters van de boeren naar de beurs in Nijmegen, waar zaken werd gedaan met handelaren uit Groningen die de unieke kwaliteit van onze maasklaver aan hun akkers toevertrouwden.

Bron: Boerenleven <http://www.huisseling.nl/landschap-en-boerenleven/boerenleven/>.

Roosendaalse rode klaver

Landras.

Zaaizaad wordt o.a. in het verkeer gebracht door: Ver. „de Klaverbloem“, Roosendaal en Kon. Kweekbedrijf en Zaadhandel D. J. van der Have, Kapelle-Biezeling.

Zeer geschikt voor zandgrond, voldoet goed op kleigrond. Maakt vooral in West-Brabant een uitstekende indruk. Bloeit meestal vroeg.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1954.

Witte Klaver

Een vaste plant uit de vlinderbloemenfamilie (Leguminosae), die zijn naam te danken heeft aan de overwegend witte kleur van de bloeiwijzen. Het is een bekende soort die voorkomt in graslanden, op gazons en in wegbermen. De soortsaanduiding repens is Latijn voor "kruipend", een verwijzing naar de kruipende stengels. Net als bij andere klaversoorten bestaat het blad uit drie deelblaadjes. Soms komen er planten voor met vier deelblaadjes, het (klavertjevier).

Witte klaver is een onbehaarde laagblijvende, vaste plant (overblijvend en kruidachtig), die overwintert met kruipende stengels op de bodem. Hij heeft 32 chromosomen ($2n+2p = 32$).

De tot 50 cm lange stengels liggen op de grond en wortelen op de knopen. Alleen de toppen zijn opgericht.

Het blad bestaat uit drie blaadjes, die rond tot eirond zijn. Ze kunnen fijngetand of gaaf zijn. Elk blaadje is 1-3 cm lang en is voorzien van een bleke gebogen band over de hele breedte en ongeveer halverwege de lengte van elk blaadje. De steunblaadjes aan de voet van de bladsteel zijn vliezig, tot een kokertje vergroeid om de stengel (hoewel dat uiteindelijk vaak scheurt) en naar de top toe plotseling toegespitst. De plant bloeit van mei of juni tot de herfst met witte bloemen in een hoofdjesachtige tros met een lange steel. De bloemen zijn tweeslachtig en tweezijdig symmetrisch. De bloemkroon steekt ver voorbij de kale kelk die bestaat uit vijf samengegroeide kelkblaadjes die uitlopen in ongelijke langwerpigdriehoekige slippen. De bloemkroon is wit of later roze aangelopen. Er zijn vijf aan de voet vergroeide bloemkroonblaadjes, die samen de kenmerkende anatomie hebben die bekend is van de meeste vlinderbloemigen, met een vlag, zwaarden en een uit twee blaadjes bestaande kiel. De negen onderste meeldraden zijn met elkaar vergroeid, en aan de voet van de bovenste meeldraad wordt nectar afgescheiden. Na de bloei valt de bloemkroon niet af maar verdroogd bruin. De bloemen hebben de kenmerkende zoete geur van klaverhoning. De bloemen zijn 0,8-1,3 cm lang. De bloemen verwelken via roze tot bruin. De kelkbladen zijn tiennervig.

De vrucht is een peultje dat verborgen zit in de bruine en verdroogde bloemkroon, en bevat meestal 2-5 gele en later bruingele hartvormige zaden.

Bron: <https://nl.wikipedia.org>.

Rassen

Fries Groninger

Jan Medema uit Zuurdijk is nog maar een jongetje als hij meemaakt hoe op het gemengd bedrijf van z'n ouders vlas, klaver, grazende koeien, wintertarwe en wintergerst door wisselbouw elkaar opvolgen in een zeven tot achtjarige cyclus. Het klaverzaad wordt op het eigen bedrijf vermeerderd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Fries-Groninger Witte Klaver.

In de jaren vijftig is het zaad nog rijkelijk aanwezig. Rond 1970 geven de boeren de voorkeur aan het goedkopere uit het buitenland aangevoerde zaad. Het zaad van de Fries-Groninger Witte Klaver raakt op.

Het uit het buitenland verkregen klaverzaad heeft enkele slechte eigenschappen: door het hogere blauwzuurgehalte wordt het vee minder vruchtbaar, er zit meer jodium in de melk, de dieren hebben een slappe gang. Het Fries-Groninger klaverzaad is wél wintervast.

Jan Medema besluit zich niet bij de teloorgang van de Fries-Groninger Witte Klaver neer te leggen. Hij neemt zich voor het ras in stand te houden. Eenvoudig is dat niet: een kilo klaverzaad

bevat 1,7 miljoen zaadjes. Die moeten nauwkeurig geschoond worden.

De Landbouwuniversiteit en de Keuringsdienst leveren lange tijd verzet. Het tij keert als Dr.Ir. Anton Zeven van de 'Landbouwuniversiteit Wageningen in een rapport de kwaliteiten van de Fries-Groninger Witte Klaver benadrukt. Medema wordt instandhouder-kweker-handelaar voor het ras. Hij zet het product af bij biologische of gangbare boeren en bij Nederlandse boeren die zich in Frankrijk en Denemarken hebben gevestigd.

Het zaad wordt door Friese (biologische) boeren niet of nauwelijks gebruikt.

Bron: Friese Nutsplanten: Fries levend erfgoed; uitgave van het Werkverband Friese Rassen, <http://www.werkverband-frieserassen.nl>.

In 2013 nam Eikemaheert onder de naam VOF Klavergoud de teelt van Fries-Groninger witte klaver over van Jan Medema. Het is het enige overgebleven Nederlandse landras witte klaver. Zij houden het ras in stand en telen het biologisch voor het zaad. Klaver wordt populairder bij biologische melkveehouders en ook wel akkerbouwers, omdat het een plantaardige eiwit- en stikstofbron is. Zo voedt klaver zowel de bodem als dieren die grasklaverweides begrazen. Fries-Groninger klaver is blauwzuurarm, waardoor het gezonder is voor de dieren.

Zij telen het zaad. De Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor zaaizaad en pootgoed van landbouwgewassen (NAK) keurt het gewas op het veld en het gewonnen zaad op kiemkracht en zuiverheid. De oogsten zijn nog wat wisselend: soms slechts 50 kilo zaad, soms 100 en een enkele keer 150 kilo van de hectare die ze inzaaien. Tijdens de overgang naar biologisch kunnen ze alleen al eerder geogst biologisch zaad aanbieden. Ook in 2016 hebben ze nog bioklaver geogst, dat in de zomer van 2017 gedorst en daarna geschoond wordt.

Bron: <http://www.eikemaheert.nl/klaver/>.

In Hawkins' (1959) investigation of several white dover cultivars, Dutch White was described as early flowering, with leaflet length of 28.2 mm, leaflet width of 21.0 mm (length/width c. 1.35), stolon thickness of 3.0 mm and petiole thickness of 1.9 mm. Caradus (1990), in New Zealand found an average of 15.8 mm for leaflet width. Caradus et al. (1989b) presented the mean leaflet width of Fries-Groninger grown in New-Zealand as 15.8 mm. Hawkins (1959) in Great Britain found a much bigger leaflet length for Fries-Groninger. Caradus et al. (1989b) reviewing literature concluded that relative leaf size was little affected by growth conditions. Caradus (1990) also found a maximum of 176 flowers and 1144 stolon growing points per m². He also observed that the plant height in the summer was 15.8cm and in the winter 6.2 cm. Meijers (1946) obtained a production from Dutch White of 7000 kg/ha fresh weight and 1150 kg/ha dry weight (dry weight 16.5%) with percent N content of 3.5 (protein 22%). The 1000 seed weight was 0.5 to 0.6 g..

Bron: Four hundred years of cultivation of Dutch white clover landrace; A. C. Zeven, Euphytica 54, 1991.